

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Landbrugets gæld og finansieringssituation

Forsker
Michael Friis Pedersen
mfp@ifro.ku.dk

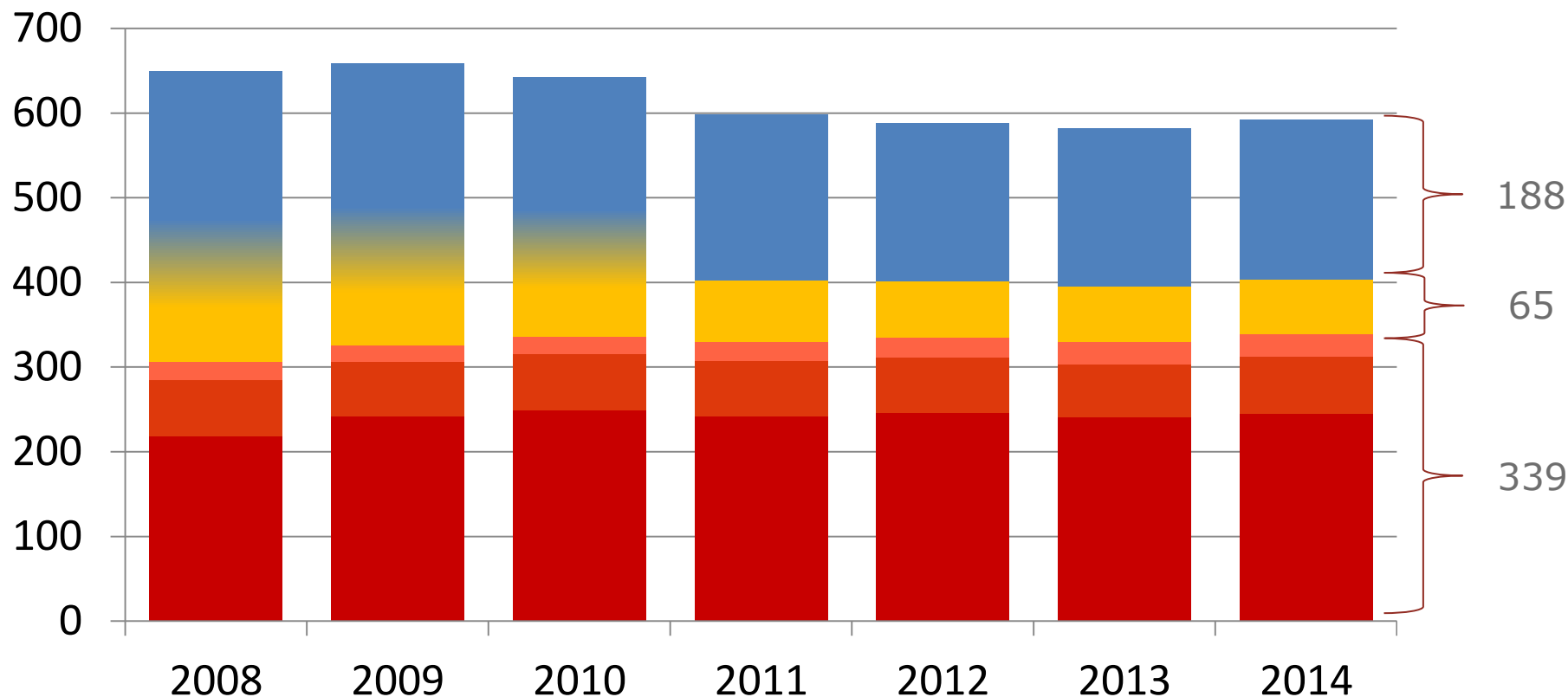
Disposition:

1. Landbrugets samlede balance
2. Finanskrisen og risikotillæg
3. Ophør af afdragsfrihed
4. Investeringer
5. Rentefølsomhed
6. Perspektivering

Landbrugets samlede balance

Mia. kr.

■ Egenkapital og hensættelser

■ Hensættelser

■ Egenkapital

■ Anden gæld

Herning den 30. marts 2016

Dias 3

Landbrug og landbrugsejendomme

Bortforpagtede ejendomme indgår ikke i balancen på sidste slide, men udgør en væsentlig del af landbrugets produktionsgrundlag

Balanceposter mia. kr.	Alle	Heltid	Deltid	Bortforpagtede ejendomme*
Antal 1000 ha (ejede)	1.941	1.358	583	575
Aktiver (ejede)	592	407	185	83
Gæld	339	265	73	26
Hensættelse	65	39	26	57
Egenkapital	188	103	85	

Negativ egenkapital

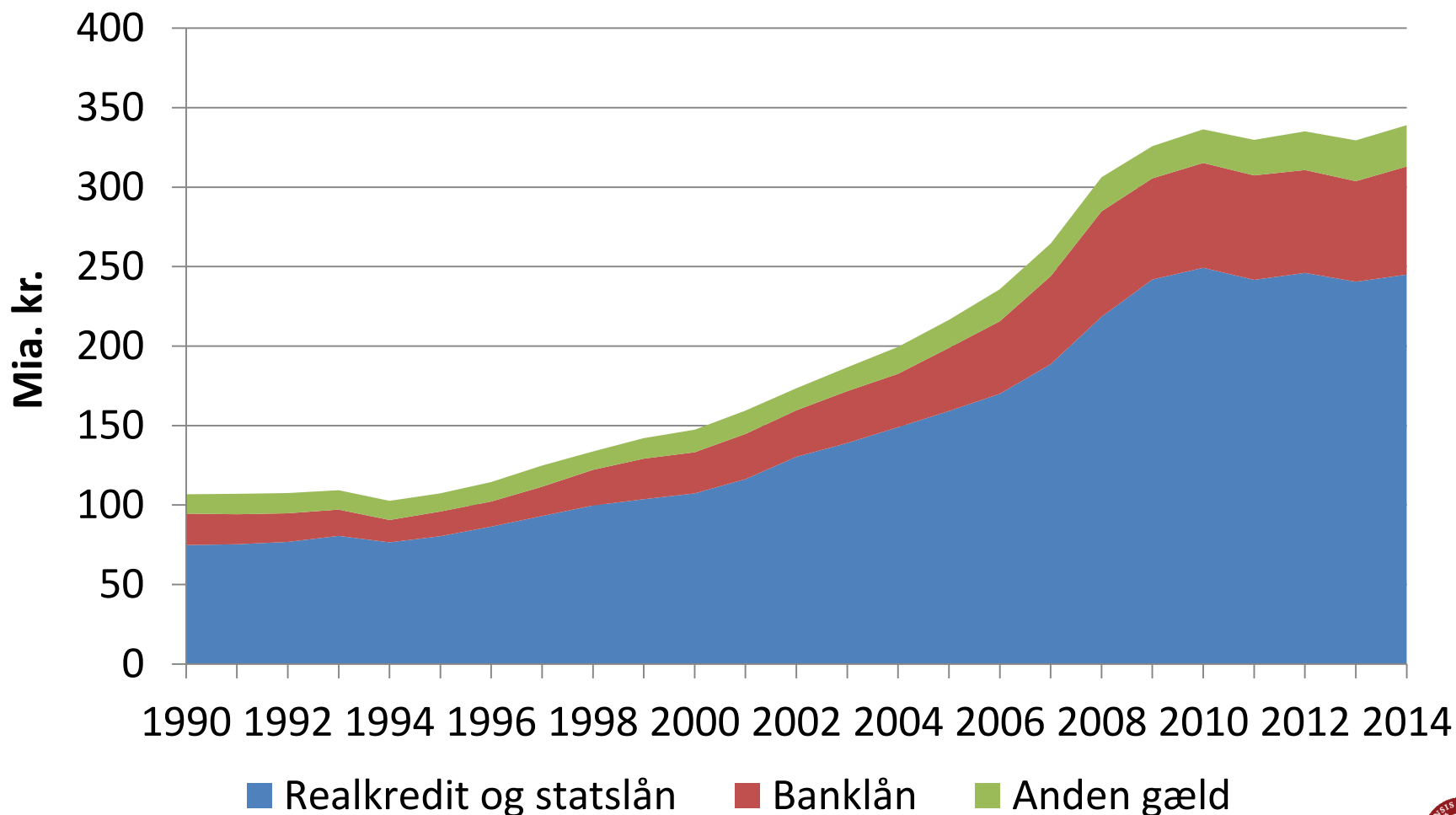
Tallene er baseret på gennemsnitstal x antallet af bedrifter

Bedrifter med negativ egenkapital påvirker dermed opgørelsen

Summen af positive egenkapital i dansk landbrug er ca. 194 mia. kr. mens den negative egenkapital er ca. 6 mia. kr.

Balanceposter mia. kr.	Alle	Heltid	Deltid	Bortforpagtede ejendomme*
Antal 1000 ha (ejede)	1.941	1.358	583	575
Aktiver (ejede)	592	407	185	83
Gæld	339	265	73	26
Hensættelse	65	39	26	57
Egenkapital	188	103	85	

Gældsudvikling

Udviklingen i balanceposter

Relativ stabil niveau for den samlede gæld siden
finanskrisen

Kraftigt fald i aktiverne

Gældsprocent	47,2 pct. i 2008
-	57,2 pct. i 2014

Finanskrisen og risikotillæg

Fokus i finanssektoren før krisen:

Priskonkurrence

Udlåns vækst

Fokus i finanssektoren efter krisen:

Begrænsning af tab

Finansiell polstring til håndtering af tab

Effekt for landbruget:

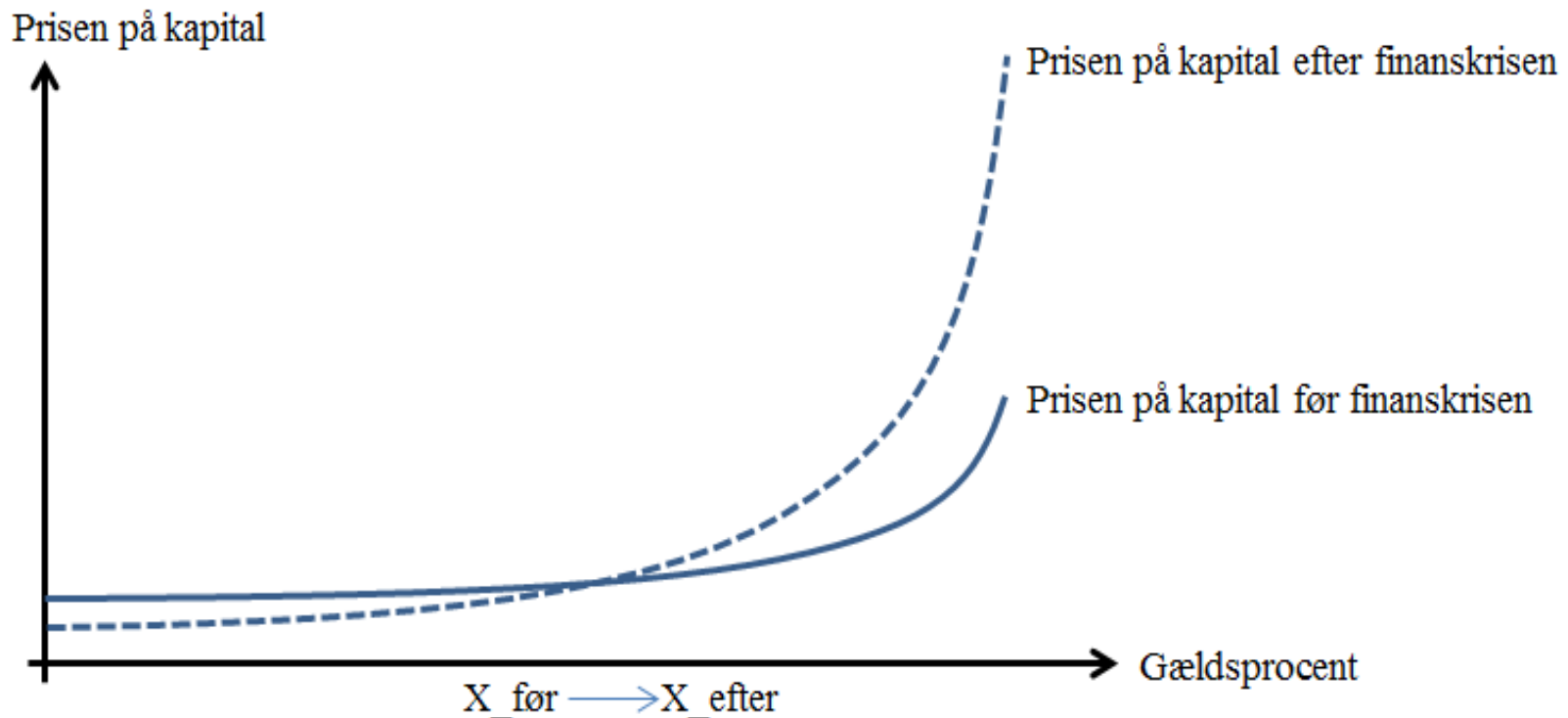
Stigende adm. bidrag, især ved høj belåning

Stigende rentemarginal

Begrænsninger i adgangen til kredit

Risikopræmier efter finanskrisen

Det er blevet dyrere at være "fattig" og flere er blevet "fattige"

Afdragsfriheden udløber for mange

- For mange er det ikke muligt at genbelåne i realkredit
- Negativ likviditetspåvirkning
- Gradvis konvertering af billig realkredit belåning til dyrere banklån, hvis indtjeningen ikke er tilstrækkelig
- Likviditetsoverskud fra driften bliver til "tvungen" obligationsinvestering, frem for småinvesteringer på bedriften

	02/2015	2015	2016	2017	2018
Akkumulerede afdragsfrie lån med påbegyndt afdrag, mia. kr.	30,0	47,7	69,3	105,2	134,0
Pct. af nuværende realkreditlån	10,7%	17,1%	24,8%	37,7%	48,0%

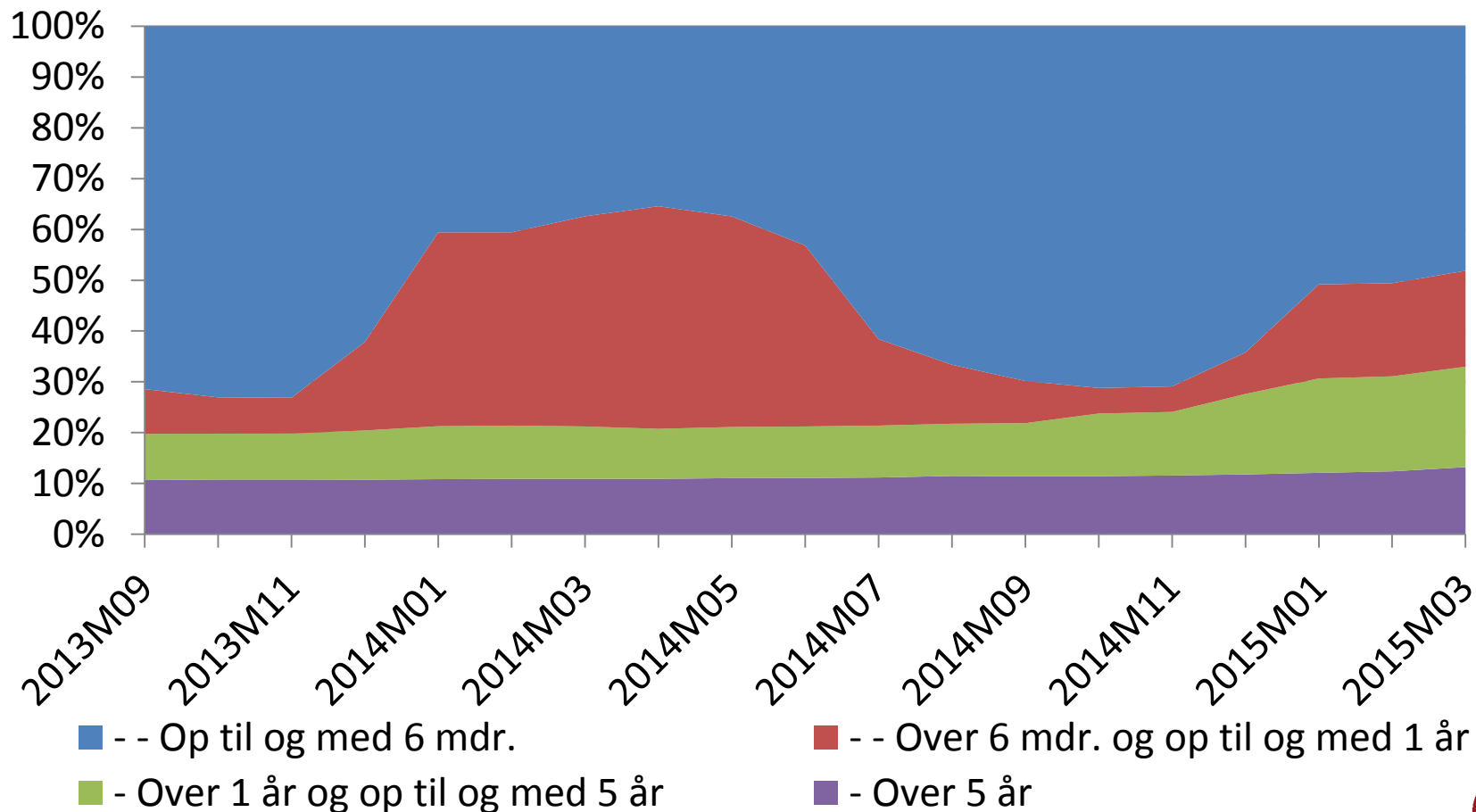
Investeringer

- Investeringer skal være bedre qua risikopræmierne / højere kalkulationsrenter => naturligt at investeringerne falder!
- Højt gearede landmænd har behov for høje forventede afkast af investeringsmuligheder
- Marginale kapitalomkostning potentielt meget høj
- Lang tid med investeringsefterslæb

Rentefølsomhed

Tid til næste refinansiering (andel med variabel rente)

Herning den 30. marts 2016

Dias 12

Rentefølsomhed

Høj andel af variabelt forrentede lån

= > stor indkomsteffekt når renten stiger

= > når renten stiger vil:

- Priserne stige (inflation) (øget resultat før finansiering?)
- Aktiverne falde (?)
- Passiverne falde (kursgevinster på fastforrentede lån og SWAP)
- Hensættelserne falde (mindre latent ejendomsavance)

Pendulet svinger

Er den finansieringsmæssige situation gået fra den ene yderlighed til den anden?

Findes der en gylden middelvej?

Ingen kredit- og ejendomsprisbobler, men finansiering af løbende teknologisk og strukturel tilpasning!

Pendulet svinger

Det er kun naturligt at det opleves sværere at opnå kredit nu end tidligere – det var jo for let adgang til kredit der har skabt problemet...

Men måske er man gået fra den ene yderlighed til den anden...

Pendulet vil svinge tilbage, spørgsmålet er dog hvor hurtigt? – og om det vil stoppe på balancepunktet? – den gyldne middelvej

Jeg tror desværre ikke vi har set den sidste kreditboble eller den sidste finanskrise

Perspektivering for dansk landbrug

Tilpasninger i dansk landbrug er vanskelige i den aktuelle finansielle situation

Hvis adgangen til kredit nærmer sig vore konkurrenter i andre lande, har vi stadig rente- og gældsbyrden i en lang årrække

Sårbar f.eks. i forhold til:

- Investeringsregulering
- Radikal procesinnovation

Landbruget vil bestå, men måske i en meget forandret form end den vi kender i dag...

Tak for opmærksomheden